

Engels raaigras ter discussie

Edward Ensing: 'De kans op pensver zuring is met rietzwenkgras kleiner'

Het is de laatste jaren steeds vaker een aandachtspunt in melkveerantsoenen: structuurtekort. Veehouders dekken de behoefte aan structuur meestal af door graszaadhooi of luzerne toe te voegen. Vol-
doet Engels raaigras nog wel om koeien gezond te houden?

In rantsoenen met vijftig procent mais of meer is Engels raaigras niet meer geschikt. Koeien krijgen dan te weinig prik', zegt Edward Ensing, productmanager voedergrassen bij graszaadveredelaar Barenbrug. 'De gestegen aanleg voor melk kan een koe met alleen gras niet meer aan. Daarom voeren veehouders als compensatie steeds meer mais en krachtvoer, dat rijk is aan snel afbreekbare koolhydraten. Het gevolg is dat zestig procent van de Nederlandse en Vlaamse bedrijven koeien heeft met subklinische pensverzuring. Het Engels raaigras dat veehouders laten zaaien is veredeld op zo veel mogelijk celinhoud, ofwel een hoog energieniveau, en bevat relatief veel snel oplosbare suikers.'

Ensing maakt wel een belangrijk onderscheid. 'In grasrijke rantsoenen valt het structuurtekort nog wel mee, want Engels raaigras heeft een structuurwaarde die altijd nog drie keer zo hoog is als die van mais. Maar een grasrijk rantsoen bevat doorgaans weer meer krachtvoer met snel afbreekbare koolhydraten.'

Scandinavische grassen

Barenbrug heeft samen met Hendrix UTD onderzoek laten uitvoeren op pensfistelkoeien van het proefbedrijf van Nutreco in Boxmeer. Daaruit blijkt dat (veredeld) rietzwenkgras een goed alternatief is voor Engels raaigras. 'Dankzij veredeling zijn de smakelijkheid en de voederwaarde van rietzwenk nu vergelijkbaar met Engels raaigras. Het voordeel van rietzwenk is dat het de structuurwaarde uit het blad haalt en niet uit de stengel. Daar-

door blijft de voederwaarde op peil. Gras levert energie in de vorm van hemicellulose, celwanden en snel oplosbare suikers. We zochten naar rietzwenkrassen die veel energie leveren uit het gelijkmatiger afbreekbare hemicellulose. Het onderzoek gaf aan dat sommige rietzwenkrassen grofweg tien procent meer energie leveren uit hemicellulose dan Engels raai. De kans op pensverzuring is daarmee kleiner', stelt Ensing. De veredelaar heeft verder geselecteerd op rassen met een celwand die goed doordringbaar is voor pensbacteriën. Dan is de celinhoud min-

Symen Tamminga: 'Jong maaien en toch ruwe celstof'

Dit jaar zaait Symen Tamminga 14 hectare Zweeds gras. 'In mijn huidige grasbestand mis ik de prik. De opbrengst, vem-waarden en eiwitgehalten zijn prima, maar voldoende ruwe celstof ontbreekt. Ik moet constant graszaadhooi aankopen om de koeien gezond te houden', vertelt Tamminga, die in Leeuwarden 260 koeien melkt op 98 hectare. Gewoon langer wachten met maaien biedt volgens de Fries geen soelaas: 'Dan heb je een ouder gewas en gaat de smaak eraf. Zweeds gras kun je jong maaien en bevat toch ruwe celstof.' Bang voor een tegenvallende voederwaarde is hij niet. 'Kuilen boven de 900 vem worden toch niet benut, omdat je dan moet compenseren met ruwe celstof. Bovendien kuil ik het over Engels raaigras heen, waarvan de uitslagen altijd bovengemiddeld zijn.'

der stevig verpakt met het slecht afbreekbare houtstof, lignine.

De grassoort festulolium is een kruising van beemdlangbloem of rietzwenkgras met Italiaans of Engels raaigras, en draagt volgens aanbieder Innoseeds ook bij aan extra structuur. Productmanager Hendrik Nagelhoud somt de voordelen op: 'Festulolium heeft de eerste paar jaar tien tot twintig procent hogere opbrengsten. Het belangrijkste voordeel is dat je jong gras kunt maaien zonder dat het te slap is. De grassen hebben van zichzelf structuur.' Proeven bij DLF (de Deense 'moeder' van Innoseeds) tonen dit volgens Nagelhoud aan. Een ander Scandinavisch gras is Zweeds gras, een mengsel van timothee, veldbeemd, roodzwenk, Engels raai en beemdlangbloem, vermarkt door Delta Voeders. Directeur Luut Haites: 'Als Engels raai doorgroeit, verhout het en dalen de voederwaarde en de verteerbaarheid. Zweeds gras heeft een snellere begingroei



Veredeling richt aandacht op roestresistentie

en bevat veel timothee. Koeien halen bij timothee de energie nadrukkelijker uit de celwand in plaats van uit de celinhoud. Zweeds onderzoek toonde aan dat timothee ten opzichte van Engels raaigras een positieve invloed had op melkproductie.' Ensing heeft sterke twijfels bij de Scandinavische grassen. 'Een snelle beginontwikkeling betekent ook dat de grassen eerder doorschieten, met nadelige gevolgen voor de voederwaarde. Timothee is dan minder smakelijk, dus zal de opname niet helemaal meevallen.'

Structuur via beheer

Jan Visscher, rassenonderzoeker voedergrassen van ASG-WUR, ziet weinig perspectief in de alternatieven voor Engels raaigras. Hem lijkt het slimmer om het gras via beheersmaatregelen beter af te stemmen op de wens van de koe. 'Door het bemestingsniveau af te stemmen op

de gewenste productie voorkom je dat het gras te veel eiwit en te weinig structuur bevat. In de praktijk betekent dit vaak minder bemesten, dan oogst je geen slappe hap, ook niet met Engels raaigras. Verder is het maaimoment een belangrijk gegeven. Als je meer structuur wilt, is mijn advies om bij vier ton droge stof te maaien in plaats van bij drie. Het optimale moment is als de aaraanleg onder in het gewas begint. Dat betekent dat je niet tot eind mei moet wachten, terwijl eind april aan de vroege kant is.' De onderzoeker ziet Engels raaigras nog steeds als de belangrijkste soort. 'Rietzwenk en festulolium zijn enigszins in opkomst, maar in de aanmeldingen voor rassenonderzoek merk ik daar nog niets van. Daar zie je hoofdzakelijk nog Engels raaigras.' Ook Jos Groot Koerkamp, commercieel manager veehouderij bij Limagrain Advanta, ziet Engels raaigras voorlopig als

belangrijkste grassoort voor Nederland en Vlaanderen. 'Het gedijt goed onder ons klimaat, het heeft de beste vem-waarden, een goede verteerbaarheid en een hoge opbrengst. Rietzwenk wint het op smakelijkheid nooit van Engels raai. Zaai dan maar een vroegdoorschietend Engels raaigras, dan heb je ook eerder structuur. Er komt een nieuwe generatie Engelse raaigrassen aan met verbeterde cijfers voor opbrengst, kwaliteit en roestresistentie. Veehouders zouden scherper moeten zijn op de rassen die in de mengsels zitten.' Rasseninformatie van gras is te vinden op de website van het productschap akkerbouw (www.productschapakkerbouw.nl/files/Raseigenschappen_voedergrassen.pdf).

Groeicurves interessant

Barenbrug-manager Ensing wil niet beweren dat Engels raaigras aan het eind van zijn carrière staat: 'Er is een grote groep boeren die vijftig tot honderd procent gras voert. Die hebben juist baat bij meer opname, bij een hoger rendement per hectare. Daarvoor hebben we mengsels met onder meer tetraploïde Engelse raaigrassen. Die zijn door veredeling aanzienlijk standvastiger geworden. Daarnaast maken we gebruik van verschillen in groeicurves van verschillende rassen. Die vind je op de rassenlijst niet terug, maar ze zijn wel degelijk interessant. Bedrijven met een ruwvoeroverschot zijn gebaat bij rassen die tijdens de eerste en tweede snede relatief meer gras geven dan in het najaar.'

Bijkomend voordeel is volgens Ensing de kwalitatief betere ruwvoervoorraad. 'Een koe vreet twee kg droge stof meer van gras met 900 vem per kg droge stof dan van gras met 750 vem.' Volgens Barenbrug bespaart een veehouder hiermee 3,3 kg krachtvoer per koe. Dat komt neer op 60 eurocent per koe per dag.

Tijmen van Zessen